

Пехам па ўражанні

Якія таямніцы хаваюць беларускія экасцежкі?

За мяжой народ без ваганняў адмаўляецца ад водпуску all inclusive (англ. «усё ўключана») дзеля яднання з нескранутай прыродай. Стомленыя ад гарадскога камфорту людзі едуць туды, дзе можна паназіраць за рэдкімі відамі птушак і жывёл, удыхнуць водар лясных першацвetaў, прайсціся па мяккім моху і глытнуць крынічнай вады. Беларусам у гэтым плане пашанцавала: у які раён ні паедзь — знойдзеш як мінімум ландшафтны заказнік, а ў лепшым выпадку і цэлы нацыянальны парк. Маму прагулкі па экасцежках — той самы від турызму, які падыдзе ўсім, разбіралася карэспандэнт «Звязды».

Спытай любога беларуса, чым славіцца наша краіна, дык ён абавязкова адкажа: «Лясамі ды балотамі». Магчыма, прыгадае Белавежскую і Налібоцкую пушчы, нават калі сам там ніколі не быў (а такіх, на жаль, хапае). Затое гаворку пра марскія берагі Турцыі ці Егіпта ў нас кожны другі падтрымае. Сумна. У такія моменты прыгадваюцца радкі Паэта пра родную краіну:

*Я скалясіў і змераў пешкі
Твае прасторы ўдоўж і ўшыр —
І ўсе шляхі, дарогі, сцежкі
Пакрываваліся ў душы.*

Хочацца зачытаць тэты верш уголас і паклікаць беларусаў шукаць тыя самыя шляхі-дарогі, каб яны і ў нашых душах пакрываваліся. Тым больш што экасцежак у нас цяпер на любы густ — трэба толкі абраць найбольш прыдатную.

Для авантурыстаў Віцебскія «Бермуды», беларуская тундра, лёгкія Еўропы — як толькі не называюць Ельнію. Самае вялікае верхавое балота Беларусі раскінулася на поўначы краіны — у Мёрскім і Шаркаўшчынскім раёнах. Навукоўцы падлічылі, што гэтай дрыгве не менш за дзевяць тысяч гадоў. Мясціны сапраўды ўнікальныя: тут знаходзіцца больш за сотню азёр, а флора характэрная хутчэй для тундры, чым для Сінявокай. Штогод тутэйшыя жыхары выходзяць на «журавінавае паляванне», паколькі на

балоце — самыя вялікія запасы гэтых ягад у краіне. Водары багульніку і верасу дурманяць галаву. А дзе-нідзе абавязкова чу- ецца покліч дзікай птушкі: тут жывуць каля 130 іх відаў, сярод якіх ёсць і «чырвана кніжнікі» — чарнаваллёвая гагара і белая курапатка.

Дрыгва-ўзвышша — чулі пра такое? Асабліваець Ельні яшчэ і ў тым, што цэнтральная частка балотнага масіву вышэй за краіна сем метраў. Во дзе сапраўднае дзіва!

Прыцягвае Ельня не толькі цікаўных турыстаў, але і тысячы жураўлёў падчас вясенніх і восеньскіх пералётаў. Ніхто не ведае дакладна, калі шызакрылыя птушкі аблюбавалі бапота ў якасці пераважнага пункта: можа, трыста гадоў таму, а можа, і тысячы.

І ўсё гэта можна ўбачыць, пачуць, пакаштаваць (я пра ягады, а не пра птушак!), трапіўшы на адмысловую экасцежку. Яна лічыцца самай працяглай і шырокай у Еўропе і ўяўляе сабой драўляны насціл праз самыя маляўнічыя месцы Ельні. Суправаджэнне не патрабуецца, пачатак — каля вёскі Канахі. Хаця можна заказаць экскурсію непасрэдна па багне. У гумавах ботах ці так званых балотаступах (маюцца і такія) пойдзеце, хпюпаючы па сфагнумавым моху. Тым, хто шукае новых адчуванняў, у Ельні прапаноўваюць маршруты на балотаходах (спецмашыны для паездак па багне).

Для ўсёй сям'і

Першая і пакуль адзіная інклюзіўная экасцежка ў Беларусі знаходзіцца ў Валожынскім раёне на ўскрайку Налібоцкай пушчы. Ацаніць прыродныя багацці старажытнага лесу, зазірнуць у люстэрка хуткапыннай Іслачы і пранікнуцца таямнічымі легендамі цяпер могуць і інваліды, і людзі сталага веку, і цяжарныя жанчыны на маршруце «Белакорац», не хвалюючыся за бяспеку.

Уздоўж яго ёсць лаўкі, альтанкі і прыбіральні з безбар'ерным уваходам.

Адметнасць гэтай сцежкіў стэндах, картах і макетах, якія яе суправаджаюць.

Яны зробленыя такім чынам, што атрымаць поўнае ўяўленне аб унікальнасці хараства Налібоцкай пушчы можна і... далонямі. Інфармацыя падаецца яснай мовай і дублюецца шрыфтам Брайля. Па тактыльных картах невядушчыя могуць зразумець, куды ім рухацца, а макеты з дрэва дазваляюць навоабмацак даведацца пражывёл, птушак і раслінны свет гэтых мясцін. Летась непадалёк прайшоў першы «ІнФэст», пасля якога «Белакорац» папоўніўся новымі аб'ектамі — сэнсарнай сцэжкай (па ёй трэба прайсціся басанож, каб «адчуць лес»), скульптурамі з лазы і хаткамі для дзікіх пчол і птушак.

Ноу-хау беларускай інклюзіўнай экасцэжкі — пакрыццё з гранітнай крошкі (экалагічна чыстай, дарэчы), якое не дазваляе каляскам загрузнуць нават у непагоду. Таму і матулям з немаўляткамі ў гэтым лесе будуць радыя.

Майце на ўвазе, што побач з «Белакорцам» знаходзіцца некалькі аграсядзіб, якія таксама адносяцца далёку безбар'ерных турыстычных аб'ектаў. Пракаціцца ў павозцы ці палюбаватца на мапяўнічы бераг з сярэдзіны возера чалавеку, які даўно страціў магчымасць хадзіць? Калі ласка! Спякчы хлеб па старадаўніх рэцэптах і выведаць усе сакрэты пчаляроў, нават калі зроду не падыходзіў да пліты і ніколі не бываў на пчальніку? Можна!

Для лянiвых

Недарма Мінск называюць надзвычай зялёным мегаполісам. У сталіцы, акрамя шматлікіх паркаў і сквераў, ёсць дзесяць (!) экасцэжак. У Ленінскім раёне — гэта «Сярэбраны Лог» і «Горад птушак». З першай аглядальнай пляцоўкі адкрываецца небагі від на аднайменнае ўрочышча, а другая ідэальна падыходзіць для бёрдвотчынгу (англ. «назіранне за птушкамі»), Калі будзеце ў Чыжоўцы, то можна прайсціся па экасцэжцы паміж вуліцай Убарэвіча і Свіслачу.

І абавязкова захапіце з сабой смартфон: тамтэйшыя стэнды з інфармацыяй маюць шматлікія QR-коды. Калі ў рэальнасці не пашанцуе ўбачыць зімародкаў, хоць на тэлефоне паглядзіце.

Маршрут на Цнянскім вадасховішчы спадабаецца юным натуралістам і іх баблям: тут і пра расліннасць берагавой лініі, і пра лекавыя травы раскажаш.

У парку «Курасоўшчына» растуць дубы-волаты — помнік прыроды, ад якога, Кажуць, можна насыціцца энергіяй. Маецца экасцэжка і ўздоўж вадасховішча «Лебядзіны», дзе з драўляных насцілаў назіраюць за воднымі беспазваночнымі.

А вось у жыхароў Каменнай Горкі ёсць магчымасць пакарміць курапатак у халоднае надвор'е. Калі назіраць за Свіслачу на ўскраінах горада, то ёсць шанец пазнаёміцца з бабрамі, жукамі-плавунцамі і вадзянымі скарпіёнамі.

Для рамантыкаў

Гатовыя адправіцца на край зямлі беларускай у пошуках папарацькветкі?

Бярыце білет да Брэста, а адтуль — да вёскі Ляплёўка. У самым паўднёва заходнім куточку краіны знаходзіцца адзінае месца на тэрыторыі Усходняй Еўропы, дзе расце чыставуст каралеўскай, які і з'яўляецца правобразам таямнічай папараць-кветкі. Знайсці яе не так проста, але калі пойдзеце экасцэжкай «Ляснаярэчка», то абавязкова ўбачыце.

Спы гай любога беларуса, чым славіцца наша краіна, дык ён абавязкова адкажа: «Лясамі ды балотамі».

Біясферны рэзерват «Прыбужскае Палессе» — месца цікавае і ў тым плане, што турысты не едуць сюды натоўпамі. Можна насамрэч дасягнуць «ляснага дзёну».

Дарэчы, тутэйшая фаўна прызнаная самай багатай сярод усіх ахоўных тэрыторый Беларусі На пясчаных дзюнах у глыбінях рэзервата адкладваюць яйкі чырванакніжныя балотныя чарапахі — равесніцы дыназаўраў.

Прыбужскае Палессе — гэта яшчэ і перакрываўанне адразу трох культур, бо знаходзіцца каля самай мяжы.

Да Украіны і Польшчы — літаральна крок ступіць.

Падыходзіць для сустрэч з замежнымі сябрамі: візы непатрэбныя, бо гэта Брэсцкі раён.

Ганна КУРАК

